

Nog meer wereldrecords

Maar ook problemen

In de jaren zeventig haalden interne strubbelingen weer de sportpagina's, soms zelfs de voorpagina. Het Uniebestuur wenste in 1971 minder lovende opmerkingen van Mieke Sterk, voor de KRO-radio en in de Haagse Post, niet te accepteren en sloot haar uit van trainingen en selecties. De Unieraad was van mening dat het bestuur de strafcommissie had moeten inschakelen. Voorzitter Jutte kon praten, wat hij wilde, het hielp niet. Het Unieparlement keurde het beleid in de zaak 'Mieke Sterk' af. De bestuursleden konden niet anders doen dan hun functies ter beschikking te stellen. Begin 1972 kwamen de Unieraadsleden op de zaak terug door het demissionaire bestuur te verzoeken aan te blijven. Zij vonden dat het bestuur niet zijn boekje te buiten was gegaan, maar hielden wel vast aan hun eis dat Mieke Sterk voor de strafcommissie moest verschijnen. Het bestuur kon zich hierin vinden. De 'operette' kreeg een onverwacht slot. Een kleine twee maanden later sloten KNAU en Mieke Sterk, in het bijzijn van wederzijdse advocaten, elkaar weer in de armen.

Mieke Sterk ruziede met de KNAU

In 1976 bij een in Frauenfeld in Zwitserland gehouden marathon zou, en wij citeren *De Atletiekwereld* dat:

'begeleidend KNAU-trainer Aad Steylen zou de AAC'er Geert Jansen hebben doen struikelen, terwijl Steylen beweerde een stomp van Jansen te hebben gekregen.'

De ruzie kende een lange nasleep en kreeg pas in 1980 (!) haar beslag, nadat het gerechtshof in Amsterdam zich ten gunste van Jansen had uitgesproken.

De sportcarrière van Aad Steylen was overigens markant. Bij de Nederlandse juniorkampioenschappen van 1954 behaalde hij de zilveren medaille op polshoog. In 1961 werd Steylen bij de senioren nationaal kampioen op de 800 meter. Van 1966 tot en met 1969 was hij vele malen Nederlands kampioen en recordhouder op de 25 kilometer en

Aad Steylen ... *rel* in Zwitserland

de marathon. Heel ongewoon, want nog nooit behaalde een 800 meter kampioen nationale titels op deze lange afstanden.

Gelukkig waren tijdens het voorzitterschap van Frans Jutte ook positieve ontwikkelingen: een handvol wereldrecords, de aanleg van de eerste kunststofbanen en de organisatie van het EK-indoor in 1973. Door toto en lotto en een ruimere subsidiepolitiek kwam meer geld beschikbaar en konden zaken professioneler worden aangepakt. De ledenstand ging van 20.236 in 1965 omhoog naar 35.630 in 1977. Frans Jutte was dertien jaar Unievoorzitter. Aan het eind kreeg hij op een druk bezochte receptie in Slot Zeist in een inhaalrace een reeks onderscheidingen, waaronder het erevoorzitterschap.

Medailles hingen te hoog

In 1971 vonden in Helsinki, in hetzelfde stadion waar negentien jaar eerder de Olympische Spelen waren gehouden, de tiende Europese kampioenschappen plaats. Deze jubileumkampioenschappen verliepen voor ons land dramatisch. Opnieuw was sprake van een lankmoedig

Olympische finale in München met Ilja Keizer-Laman (189) en Bernie Boxem-Lenferink (188)

selectiebeleid. Met achttien deelnemers leefde Oranje ver boven zijn stand. Een achtste en een negende plaats was de oogst, de slechtste ooit. De KNAU-reputatie kreeg opnieuw een deuk. De achtste plaats op de 1500 meter was voor Haico Scharn in 3.40,9. Els van Noorduyt mocht zich in Helsinki met 16,68 meter de beste kogelstootster van West-Europa noemen. Zij werd negende achter louter Oost-Europese deelnemers.

Ook geen medailles bij de Olympische Spelen van München 1972. Het verst kwamen Ilja Keizer-Laman en Bernie Boxem-Lenferink die beiden

Haico Scharn als eerste onder de vier minuten op de mijl

series en halve finales van de 1500 meter overleefden. In de finale werden zij respectievelijk zesde en negende. Ilja Keizer-Laman finishte in de nationale recordtijd van 4.05,13. Die prestatie werd pas tien jaar later door Elly van Hulst verbeterd. Bernie Boxem-Lenferink kwam tot 4.13,1. Ook Trudy Ruth ging naar huis met een Nederlands record. Zij haalde op de 400 meter niet de eindstrijd, maar zette met 52,45 seconden een fraai record neer. Het hield acht jaar stand.

Wilma van den Berg liet de halve finales van de 200 meter aan zich voorbij gaan. Dat gold ook voor de 5000 meter van Jos Hermens. De twee hadden hun consequenties getrokken, nadat een actie van de Arabische terreurgroep 'Zwarte September' tegen de Israëlische ploeg in een gruwelijk drama was geëindigd. Elf Israëlische sportlieden lieten het leven, evenals een politieagent en drie terroristen. De Spelen werden een dag stil gelegd. De volgende dag werd een herdenkingsdienst gehouden in het Olympisch stadion. Bij die gelegenheid sprak de president van het IOC, de Amerikaan Avery Brundage, in een rouwend stadion, de historische woorden: *'The Games must go on.'* Wilma van den Berg en Jos Hermens hadden daaraan geen boodschap. Zij waren al naar huis.

Het vertrek van deelnemers uit München viel niet in goede aarde bij Ad Paulen. Hij bekritiseerde het besluit van de Nederlandse atleten zich terug te trekken met een nogal laatsprekende uitspraak:

'De Nederlanders wilden weer zo nodig de Olympische Spelen laten ophouden, terwijl de Israëlische ploegleider vroeg de Spelen voort te zetten. De Nederlanders zouden een toontje lager moeten zingen met hun zogenaamde ideeën over vrijheid. Uiteindelijk hebben zij Hugo de Groot in een kist gestopt en van Oldebarnevelt de kop afgeslagen en dan moeten wij nu voorop lopen met onze vrijheidsideeën. Dit in München is geen emotionele kwestie. Alle grote dingen in de wereld worden niet met emoties opgelost.'

Kennelijk was Paulen vergeten dat hij zich in 1956 achter het besluit van het NOC had geschaard om de Nederlandse atleten uit Melbourne terug te halen.

Het NOC toonde zich solidair met de wens van het IOC om de Spelen voort te zetten. De Nederlandse televisie stopte de live-uitzendingen in de avonduren en gaf alleen beknopte samenvattingen.

Bij de Europese kampioenschappen van Rome 1974 keerde de EAA terug naar de oude EK-cyclus van de even jaren tussen de Olympische Spelen. Opnieuw geen enkele medaille voor Nederland, maar wel enkele goede prestaties. Op de 5000 meter was de vierde plaats voor Jos Hermens

De 17-jarige Mieke van Doorn Europees jeugdkampioen in 1970

weggelegd in de nationale recordtijd van 13.25,51. Een even fraaie vierde plaats behaalde de slimme tacticus Haico Scharn. In de eindspurt op de 1500 meter kwam hij met 3.41,3 slechts 0,2 seconde te kort voor het brons van de latere Duitse ster Thomas Wessinghage. Haico Scharn had een jaar eerder als eerste Nederlandse atleet de droomgrens van vier minuten op de Engelse mijl doorbroken: 3.59,3. De vijfde plaats met een nationaal record bereikten Raymond Heerenveen, Rijn van de Heuvel, Frank Nusse en Toine van den Goolberg door de 4 x 400 meter af te leggen in 3.06,33.

Tiende op hoogspringen werd de nog jonge Annemieke Bouma met 1,83 meter. Ciska Jansen, met haar 30 jaar in haar (sportieve) nadagen,

verbeterde in de kwalificatie van het verspringen met 6,47 meter het Nederlands record. In de finale kwam zij niet verder dan drie fout-sprongen.

Goede jeugdprestaties

Na een eerste schuchtere test in Warschau in 1964, een tweede in 1966 in Odessa en een derde in 1968 in Leipzig, volgden in 1970 in Parijs de eerste officiële Europese jeugdkampioenschappen. Volkomen onverwacht werd de vijftienjarige Mieke van Doorn in de Franse hoofdstad Europees jeugdkampioene hoogspringen met 1,74 meter. Frank Nusse ging met de bronzen medaille op de tienkamp naar huis. Hij werd later arts van nationale schaatsploegen.

Bij het EJK in Duisburg van 1973 behaalde Annemieke Bouma de zilveren medaille op hoogspringen met 1,80 meter. Een gouden medaille behaalde Olga Commandeur bij

Wereldklasse: op kop: Jos Hermens met daarachter Gerard Tebroke en de Belg Miel Puttemans

de Europese jeugdkampioenschappen van 1975 in Athene. Zij werd op de 800 meter gemakkelijk eerste in 2.05,8. Een nieuw talent kondigde zich aan bij het EJK van Donetsk 1977: Elly van Hulst met haar vierde plaats op de 800 meter in 2.03,9.

Wereldrecords in jaren zeventig

Het was opmerkelijk dat in de periode van minder aansprekende prestaties Nederlandse atleten voor meer wereldrecords zorgden dan in de voorafgaande zestig jaren van het KNAU-bestaan. De vier wereldrecords bij de vrouwen van 1967, 1968 en 1969 zijn al genoemd. Het vijfde kwam op naam van Europees jeugdkampioene Olga Commandeur. In haar laatste juniorjaar bracht zij het wereldrecord op de 800 meter voor meisjes op 2.01,6. Dat gebeurde op 7 september 1975 in het Belgische Aalst. Tot de absolute sportieve hoogtepunten van 1975 en 1976 behoorden de vijf wereldrecords van Jos Hermens, gevestigd op het nationaal sportcentrum Papendal. Een week na het

record van Olga Commandeur maakte hij een dubbelslag. De 10 Engelse mijl liep hij in 45.57,2. Dat was zeven seconden sneller dan het record van de Belg Willy Polleunis. Zijn poging het 20 kilometer-record aan te vallen mislukte. Dat bleek uitstel van executie. Twee weken daarna pakte Jos Hermens de andere wereldrecords aan die nog op zijn verlanglijstje stonden. De 20 kilometer ging in 57.31,6, bijna dertien seconden sneller dan het record van de Belg Gaston Roelants. In één uur legde

Wereldrecord voor Olga Commandeur

hij 20.907,65 meter af. 123 meter meer dan Roelants in 1972. Eerst voorop en later in zijn kielzog leverde de veel te vroeg gestorven Achterhoeker Gerard Tebroke beulswerk dat Hermens goed van pas kwam.

Hermens werd Sportman van het Jaar 1975, maar hij had nog meer in petto. Het baanseizoen 1976 was nauwelijks begonnen, of hij verbeterde op Papendal opnieuw twee wereldrecords. Over 20 kilometer scherpte hij zijn record aan tot 57.24,2 en in één uur kwam hij tot 20.944,40 meter. De uurloop mag dan weinig gelopen worden feit is dat alleen hele grote namen uit de atletiek op de wereldrecordlijst uurloop staan: Jean Bouin (Frankrijk), Paavo Nurmi (Finland), Viljo Heino (Finland), Emil Zatopek (Tjechoslowakije), Ron Clarke (Australië), Gaston Roelants (België), Jos Hermens (Nederland) en Arturo Barrios (Mexico).

Nederlanders in wereldrecordlijst

Mannen/Vrouwen Baan

1924	nationale ploeg	4 x 100 meter	42,0
	Jaap Boot*Harry Broos*Jan-Cornelis de Vries* Rinus van den Berge		
1924	Ad Paulen	500 meter	1.03,8
1928	Lien Gisolf	hoogspringen	1,58 m
1929	Lien Gisolf	hoogspringen	1,60 m
1930	Tollien Schuurman	100 meter	12,0
1932	Tollien Schuurman	100 meter	11,9
1932	Lien Gisolf	hoogspringen	1,62 m
1934	Chris Berger	100 meter	10,3
1938	Fanny Koen	100 yards	11,0
1942	Fanny Blankers-Koen	80 meter horden	11,3
1943	Fanny Blankers-Koen	hoogspringen	1,71 m
1943	Fanny Blankers-Koen	verspringen	6,25 m
1944	Nationale ploeg	4 x 110 yards	48,8
	Nettie Timmer*Fanny Blankers-Koen*Martha Adema*Gerda Koudijs		
1944	Fanny Blankers-Koen	100 yards	10,8
1944	Nationale ploeg	4 x 200 meter	1.41,0
	Lies Sluyters*Fanny Blankers-Koen*Nettie Timmer*Gerda Koudijs		
1948	Fanny Blankers-Koen	100 meter	11,5
1948	Fanny Blankers-Koen	80 meter horden	11,0
1948	Nationale ploeg	4 x 110 yards	47,4
	Xenia Stad-de Jong*Nettie Witziers-Timmer*Gerda van der Kade-Koudijs *Fanny Blankers-Koen		
1950	Fanny Blankers-Koen	220 yards	24,2
	(Op de 200 meter is Fanny nooit wereldrecordhoudster geweest)		
1951	Fanny Blankers-Koen	vijfkamp	4692 pt
1967	Maria Gommers	1500 meter	4.15,6
1968	Nationale ploeg	4 x 100 meter	43,44
	Wilma van den Berg*Mieke Sterk*Truus Hennipman-Cruiming*Corrie Bakker		
1968	nationale ploeg	3 x 800 meter	6.15,5
	Ilja Keizer-Laman*Tilly van der Zwaard*Maria Gommers		
1969	Maria Gommers	1 mijl	4.36,8
1975	Jos Hermens	10 mijl	45.57,2
1975	Jos Hermens	20 kilometer	57.31,6
1975	Jos Hermens	uurloop	20.907,65 m
1976	Jos Hermens	20 kilometer	57.24,2
1976	Jos Hermens	uurloop	20.944,40 m

Meisjes Baan

1975	Olga Commandeur	800 meter	2.01,6
------	-----------------	-----------	--------

Mannen/vrouwen Indoor

1986	Nelli Cooman	60 meter	7,0
1988	Rob Druppers	1000 meter	2.16,4
1989	Elly van Hulst	3000 meter	8.33,82

Nederlanders in Europese recordlijst

De al genoemde wereldrecords golden uiteraard eveneens als Europees record.

Mannen/Vrouwen Baan

1927	Wim Peters	hinkstapspringen	15,48 m
1938	Nel van Balen Blanken	hoogspringen	1,64 m
1942	Fanny Blankers-Koen	100 meter	11,7
1956	Henk Visser	verspringen	7,98 m
1956	Puck van Duyne-Brouwer	100 meter	11,5
1962	Gerda Kraan	800 meter	2.02,8
1963	Gerda Kraan	880 yards	2.05,5
1980	Gerard Nijboer	marathon	2.09,01 ¹⁾

1) Wegprestaties worden niet als Europees record erkend, het gaat hier om een beste prestatie.

Wereldrecord in oorlogstijd 4 x 110 yards v.l.n.r. Gerda Koudijs, Nettie Timmer, Martha Adema, Fanny Koen

NOC-selectie 1976 omstreden

De Spelen van Montreal werden opnieuw door de politiek misbruikt, al was dit niet zo gewelddadig als in München. Het begon met de kwestie Taiwan. Dit land was lid van het IOC maar werd, na protesten van China, toch uitgesloten. Daarna volgde de boycot door 26 Afrikaanse landen. Als protest tegen de sportieve rugby-contacten tussen Nieuw-Zeeland en het racistische Zuid-Afrika verlieten zij Montreal voortijdig. Jos Hermens had het paradepaardje moeten zijn bij deze Spelen, maar zijn benen wilden niet. Hij kwam niet verder dan de tiende plaats op de 10 kilometer (28.25,04) en de 25ste bij zijn marathon-debuut

Ria Ahlers sprong bijna even goed ver als hoog

(2.19.48). In de mini-équipe, waarin, acht jaar na zijn desertie, ook Wil Westphal was opgenomen kwam hoogspringster Ria Ahlers uit Emmen bij haar tweede Spelen over 1,84 meter (12de). Ciska Jansen ging al in de kwalificatieronde verspringen ten onder. De Nijmeegse tienkamper Eltjo Schutter kwam slechts halverwege. Een in de 400 meter opgelopen dijbeenblessure schakelde hem uit.

De selectie was zelden zo omstreden geweest. Het culmineerde in een strijd tussen het NOC aan de ene kant en de Joegoslavische hoogspringspecialist Dragan Tancic en de KNAU aan de andere kant. Het leidde tot niets, want het NOC vond in haar ondoorgrondelijke en felomstreden wijsheid de prestaties van Mieke van Doorn en Ruud Wielart niet goed genoeg voor uitzending. Dat Wielart recent een internationale wedstrijd had gewonnen en daarbij gerenommeerde hoogspringers achter zich had gelaten, zei het NOC niets. Mieke Sterk kwam eveneens niet door de selectie. De vechtljas nam het niet en daagde het NOC in een kort geding voor de rechter. Dat verloor zij.

Heel bijzonder was het dat de PTT bij het 75-jarig bestaan van de KNAU in 1976 een postzegel uit-

bracht van 55 cent, het briefport in die jaren.

Indooratletiek laat op gang

In de jaren zestig gingen men in Nederland, zij het aarzelend en van vele kanten met tegenzin, opnieuw over indooratletiek nadenken. De eerste schuchtere aanzet kwam van het Haagse Sparta. Deze vereniging organiseerde in februari 1962 een wedstrijd in de veilinghal van Poeldijk. Het weinige publiek bouwde een tribune op met de daar aanwezige veilingkisten.

Een eerdere poging indooratletiek in Nederland door te voeren was mislukt. Het KNAU-jaarverslag over 1930 maakt hiervan melding:

'Op voorstel van Unie-voorzitter Moorman is een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheid van indoor-athletiek in de voormalige Nenijto-tentoonstellingshallen te

Rotterdam. Volgens het oordeel van deskundigen voldoen de afmetingen aan alle redelijk te stellen eisen, zoo zelfs dat een ronde baan van plusminus 280 meter zou zijn aan te brengen, hetgeen voor "Indoor" zeer groot is. De houten vloer is niet meer bruikbaar, maar plannen worden bevestigd om hierin afdoend te voorzien. Voor betrekkelijk weinig geld, 3000 gulden, moet een voor Europa unieke gelegenheid zijn te maken, die bij een richtige exploitatie niet alleen geld in de Unie-kas zou kunnen brengen, doch tevens bij het wisselvallige Hollandsche klimaat prachtig dienstbaar zou zijn te maken voor de Olympische voorbereiding voor 1932. Het verdient aanbeveling dit plan aan alle kanten grondig te bekijken, in verband met de belangrijke exploitatiekosten.'

De komst van de Houtrustsport was hard nodig

De hallen gingen tegen de vlakte en maakten in 1935 plaats voor de Nenijto-sintelbaan. Nederland moest voor zijn eerste indoorwedstrijd nog tweeëndertig jaar wachten. Dat gold niet voor Engeland, waar al op 7 november 1863 in de Asburnham Hall in het Londense district Chelsea de eerste indoor-atletiekwedstrijd plaatsvond. Vijf jaar later zagen ruim 2000 toeschouwers de première in New York. Daar werd gestart met een slag op een bas-trom. In de Verenigde Staten bleef indooratletiek vele jaren populair, met grote

Nederlandse kampioenschappen indoor

1969	Amsterdam	Oude Rai
1970	Groningen	Martinihal
1971	Rotterdam	Energiehal
1972/1973	Leiden	Groenoordhal
1974	Arnhem	Rijnhal
1975	Groningen	Martinihal
1976	Arnhem	Rijnhal
1977 t/m 1980	Zwolle	Ijsselhal
1981	Zuidlaren	Prins Bernhard Hoeve
1982	Rotterdam	Ahoy'
1983/1984	Zuidlaren	Prins Bernhard Hoeve
1985	Maastricht	Eurohal
1986	Zuidlaren	Prins Bernhard Hoeve
1987 t/m 1999	Den Haag	Houtrustsport

aantallen toeschouwers. Adriaan Paulen was de eerste Nederlander die in de Verenigde Staten op de indoorbaan uitkwam. Reeds in 1926 nam hij deel aan wedstrijden in de beroemde Madison Square Garden. Bij de Amerikaanse indoorkampioenschappen van 1949 was Wim Slijkhuis de eerste buitenlander die de titel op de mijl veroverde. Na de wedstrijd van februari 1962 in Poeldijk vonden vanaf 1963 in de 'Oude Rai' in Amsterdam jaarlijks wedstrijden plaats. In deze hal verichtten de Amsterdamse clubs, met AAC als voortrekker, op een vloer zonder verhoogde bochten, pionierswerk. Het mondde uit in de eerste officiële Nederlandse kampioenschappen op 1 en 2 maart 1969 die bij een ijzige temperatuur werden gehouden. In 1968 vond in de Frieslandhal in Leeuwarden een uniek experiment plaats. De firma Alteveer, een bouwer van buitenbanen, legde daar een indoor-sintelbaan neer. Het bleef bij die ene keer. Grote vreugde in 1968 na de bekendmaking dat Rotterdam met een permanente sporthal zou worden verrijkt. De gemeente Rotterdam benadrukte dat de atletiek hiervan zeker zou profiteren. In 1970 werd Sportpaleis Ahoy' geopend, maar van de hooggestelde verwachtingen bleef weinig over. Naast de landenwedstrijd Nederland-België-Oost-Duitsland uit 1972, de Europese indoorkampioenschappen van 1973 en de nationale kampioenschappen van 1982 zijn in dit sportpaleis bijna geen atletiekwedstrijden gehouden.

Oorzaken waren de hoge huurprijs en het ontbreken van een permanente baan.

In 1968 en 1969 vonden in de Kennemer Sporthal in Haarlem wedstrijden plaats. Op 21 februari 1970 volgden indoorwedstrijden in Eindhoven. De baan werd pas echt gebouwd met het houden van de Nederlandse kampioenschappen in de Martinihal van Groningen op 7 en 8 maart 1970. Hier kon op particulier initiatief – met Luc Folkers als stimulator – gebruik worden gemaakt van een nieuwe accommodatie met verhoogde bochten. Een dag later vielen 37 recordaanvragen bij de nationale recordcommissie in de bus. Door het ontbreken van uniforme regels over de inrichting van hallen erkende de IAAF pas na 1986 wereldrecords.

Eind 1970 kreeg de KNAU, dankzij het Amerikaanse 3M, de beschikking over een houten demontabele indoorbaan van bijna 200 meter. Begin 1971 lag de baan al in de Groenoordhal in Leiden, waar tijdens een geslaagde gala-avond Mieke Sterk de Tartantrofee veroverde. Daarna ging het indoorcircuit op reis. Het eerste doel van de vier trailers met de gedemonteerde baan was Groningen, waar ditmaal in een volstrekt ongeschikte veemarkthal indoorwedstrijden plaatsvonden. Daarna verhuisde de baan naar de Brabanthallen in Den Bosch. Vervolgens ging het konvooi naar de Energiehal in Rotterdam voor het derde NK. De baan ging weer terug naar Leiden en werd later ook in andere

hallen opgebouwd. Het verliep precies zo, als de uit de bouwwereld afkomstige Wim Kapteyn uit Haren zich het had voorgesteld. Het circusproject bezorgde Unie-penningmeester Piet Claassen echter grijze haren. De kosten voor opbouw, afbraak, transport, opslag en torenhoge zaalhuren liepen op tot bedragen, die niet meer waren op te brengen.

Door ruimteproblemen in de hallen was het bij de opbouw steeds weer passen en meten. Daardoor moest voortdurend aan de lengte worden gesleuteld. In 1976 viel in de Arnhemse Rijnhal het doek definitief. Een mooie droom was voorbij. In Noord kreeg men in 1981 door een genereuze schenking de beschikking over de 'Gasuniebaan' met aanvankelijk de Prins Bernhard Hoeve in Zuidlaren als thuishaven. De baan deed ook dienst in Zwolle, in Eelde (meer dan tienmaal) en in Maastricht.

De opening van de Houtrustsport in Den Haag met een atletiek-accommodatie werd met vreugde begroet. Vanaf 1987 werden daar tot en met 1999 de Nederlandse indoorkampioenschappen verwerkt. Eerst gebeurde dit op een demontabele, sinds 1989 op een permanente baan. Op 20 februari 1988 was Houtrust getuige van het wereldrecord op de 1000 meter van Rob Druppers die de afstand aflegde in 2.16,4.

Houtrust na tien jaar exit

In de loop van 1999 werd Houtrust afgekeurd. De kosten voor herstel kwamen neer op meer dan een miljoen gulden. De gemeente Den Haag bleek niet bereid dit bedrag in de hal te investeren. Houtrust werd afgebroken. Nederland was van de ene dag op de andere haar enige volwaardige indooraccommodatie kwijt. Het bracht de Unie in grote verlegenheid, daar alternatieven niet voorhanden waren. De KNAU was 'gedwongen' uit te wijken naar Gent, waar op 12 februari 2000 – in één dag in plaats van twee – de Nederlandse Indoorkampioenschappen plaatsvonden. Volgens bondsdirecteur Arie Kauffman zal het 3 tot 5 jaar duren, voordat een nieuwe hal in gebruik kan worden genomen.

Dat de Houtrustbaan tot de mooiste van Europa behoorde, is buiten kijf. De inwijding van de permanente baan in 1989 ging gepaard met de organisatie van de Europese Indoorkampioenschappen.

In 1997 organiseerde PEC 1910 voor de 26ste en laatste keer de jaarlijkse indoorwedstrijden in de Zwolse IJsselhal. Voor deze vereniging was het iedere keer een heidens karwei geweest de baan op te bouwen en af te breken. Zodra de veemarkt op vrijdag was afgelopen, gingen tientallen vrijwilligers aan de slag. Op zondagavond en in de nachtelijke uren zetten de Zwollenaren zich weer in om de baan te demonteren. Ondanks alle moeite bleef de penetrante geur van koeienstront bij elke wedstrijd overheersen. Uit financiële overwegingen en door een tekort aan vrijwilligers was de organisatie genoodzaakt te stoppen.

Als compensatie voor het uitvallen van Zwolle kwam in 1999 een nieuwe accommodatie tot stand in de grote hal van het Van der Valk-concern in Zuidbroek. De organisatoren konden beschikken over een 190 meterbaan met verhoogde bochten en een nieuwe sprintbaan. Het bleek een aanwinst. De organisatie kon gebruik maken van een deel van de Gasuniebaan die voor een symbolisch bedrag door GVAV Rapiditas van de KNAU was overgenomen. Indoorwedstrijden vonden enige tijd plaats op banen van verschillende lengten, waardoor het aantal te lopen bochten behoorlijk kon verschillen. In de Eurohal van Maastricht lag zelfs een rondbaan van bijna 267 meter lengte. Sedert 1989 zijn rondbanen met een maximale lengte van 220 yards (201,168 meter) verplicht voor kampioenschappen en records. De aanpassing had tot gevolg dat enkele nationale indoorrecords van de geldende recordlijst werden afgevoerd. Door het overladen buitenprogramma lieten vele top-atleten al een aantal jaren indooratletiek links liggen. Daardoor trokken de EK's en WK's vaak niet de absolute top.

Veel animo om aan indoorwedstrijden deel te nemen, was er aanvankelijk niet bij Nederlandse atleten. Voor de eerste Europese indoorspelen van 1966, in de Westfalenhalle in

Dortmund, kwamen alleen Marjan Thomas (hoog) en Loes Boling (kogel) in actie. Het jaar daarop behaalde Lia Louer-Hinten in Praag de tweede plaats op de 400 meter in 56,7. Aan de Europese Indoorspelen van 1968 en 1969 namen geen landgenoten deel.

De Spelen veranderden daarna in kampioenschappen. Te beginnen in 1970 in Wenen, waar Wilma van den Berg de eerste Europese medaille (brons) won op de 60 meter in 7,5. De Nederlandse deelnemers aan de Europese kampioenschappen van 1971 en 1972 behaalden geen opzienbarende resultaten. Tijdens de Europese kampioenschappen van 1975 in het Poolse Katowice behaalde Annemieke Bouma de bronzen medaille op hoog met 1,80 meter. Bij het achtste EK in het Spaanse San Sebastian in 1977 werd Ruud Wielart derde op hoogspringen met een nationaal record van 2,22 meter.

Ruud Wielart beheerste in de jaren zeventig en tachtig het hoogspringen. Hij verbeterde vijftien maal het nationaal record. (12 keer buiten, 3 keer indoor). Zijn record van 2,28 meter uit 1979 werd pas in 1999 verbeterd. Wilbert Pennings sprong 2,30 meter. Zeventien nationale titels bij de senioren waren zijn deel (negen buiten, acht indoor). Zijn eerste titel behaalde hij in 1973, zijn laatste in 1988. Internationaal deed hij geregeld van zich spreken.

EK-indoor in Rotterdam

Bij het EK-indoor 1973 in het Rotterdamse Sportpaleis Ahoy' kon de

Ruud Wielart in Nederland op eenzame hoogte

KNAU beschikken over een demonstabele rondbaan van 178 meter. Bondsbureau-directeur Gijs Takken had zich met een medewerker een week lang geïnstalleerd in het Ahoy'-kantoor. Het werd een organisatorische krachtproef en een financiële tegenvaller. Ahoy' was met nog geen 1500 toeschouwers per dag akelig leeg.

Ook sportief viel voor de Nederlandse atleten weinig eer te behalen. De medailles en de vier wereldrecords gingen naar 456 atleten uit 26 landen. Beste Nederlander was Egbert Nijstad uit Dwingelo. Hij knokte zich letterlijk in de 3000 meter-finale. Door domme pech greep hij naast de medailles. De vierde plaats en een nationaal indoorrecord waren zijn deel. Opmerkelijk was dat hij met zijn tijd van 7.54,60 vier seconden onder het record in de open lucht van Jos Hermens bleef. Rotterdam had de primeur dat in de medailles de namen van de atleten werden graveerd.

Directeur van Sportpaleis Ahoy' was Harry Hofmeester, die geregeld bij landenwedstrijden voor Nederland uitkwam op polsstokhoogspringen.

Opnieuw ingrijpende structuurwijziging

Wim de Beer, Benno Hoogendoorn en Joop Waterreus waren de bedenkers van een aangepaste structuur die in 1977 gestalte kreeg. Het bestuur werd tot vijf personen gereduceerd. Er kwam een opdeling in twee sectiebesturen, een voor de

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de K.N.A.U. gaf PTT voor de eerste keer een speciale atletiek-postzegel uit. De opdruk van 55 ct. betrof het toen geldende briefport

wedstrijdsport en een voor de recreatiesport. Peter Veltman werd voorzitter van de Sectie Recreatiesport. Unie-secretaris Joop Waterreus kreeg de leiding van de Sectie Wedstrijdsport. Hij verruilde deze functie al snel voor die van trainingscoördinator en werd opgevolgd door Bart Kappenburg.

Opkomst recreatiesport

Een nieuwe groep diende zich aan, zij het in het begin nog schoorvoetend. Dat was de allengs groeiende schare trim- en recreatielopers. De welvaart was intussen flink toegenomen. Bij tallozen ontstond de behoefte zich aan de dagelijkse druk te onttrekken door te gaan hardlopen in de natuur. Wetenschappers hadden aangetoond dat hardlopen de ideale binding vormde tussen gezondheid en welzijn. De atleten werden niet meer nageroepen met 'vuile naaktloper', zoals vóór de Tweede Wereldoorlog het geval was. Toch leek het of de tijd had stilgestaan, want de recreatieve hardloper kreeg nu te maken met kreten zoals: 'ze hebben 'm al - halve zool - heb je geen geld voor een fiets?'. 'Je melk wordt zuur' was een kreet die meer dan eens naar het hoofd van vrouwen werd geslin-

gerd. Dat veranderde snel, want het joggen nam een enorme vlucht. Al in 1970 werd het woord 'trimmen' in het Woordenboek van de Nederlandse Taal opgenomen. Het woord 'trimmen' heeft zijn oorsprong in Noorwegen. Daar heette het 'trim', naar Trimmy, een trolachtig poppetje. De Nederlandse Sport Federatie (NSF) en enkele sportbonden organiseerden op 26 mei 1973, onder de slogan 'Trim Mee', een nationale trimdag in meer dan 400 plaatsen. De dag was geen succes, maar het effect was wel dat steeds meer atletiekclubs overgingen tot het oprichten van aparte groepen voor trimmen en recreatielopers (A-nti B-ruik C-club). Prestatielopen voor iedereen volgden. Een prettige bijkomstigheid was dat de lopen aardig wat geld opleverde. Niet-atletiekclubs hadden dit in de gaten. Zij gingen ook prestatielopen organiseren en maakten de spoeling dun. Steeds meer lopers namen deel aan crossen, strandlopen en straatlopen. Op den duur dekte de term 'recreant' de lading niet meer. Veel trimmers gingen ongemerkt over in prestatielopers. Een groot aantal van hen waagde zich zelfs aan de marathon. Aanvankelijk stond de KNAU niet te popelen de vele ongeorganiseerde

lopers binnen te halen. Leden die aan wilde wedstrijden hadden deelgenomen werden zelfs bedreigd met schorsing. Het is bij die dreiging gebleven. Geleidelijk aan veranderde de houding van de Unie en in 1973 kreeg recreatieatletiek een officiële status. De pionier en doorzetter Michiel van der Wege had zich hiervoor sterk gemaakt. Hij moest wel veel teleurstellingen overwinnen. Van der Wege had het rijk niet alleen. Hij ondervond concurrentie van organisaties zoals 'Le Champion' uit Noord-Holland die bekwaam groots opgezette trimlopen organiseerde. De halve marathon van Egmond en de Dam-tot-Dam-loop zijn daaruit voortgekomen en uitgegroeid tot mega-evenementen. Sedert 1975 wordt jaarlijks de Michiel van der Wege-sculptuur uitgereikt aan de persoon of organisatie die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor de recreatiesport.

Tal van projecten kwamen van de grond om de ongeorganiseerde loper aan een club te binden, zoals de 'Landelijke Atletiekdag'. Dat gebeurde ook door het opleiden van looptrainers, het houden van clinics, fitheidstests, het verspreiden van trimloopboekjes, Coopertestkaarten alsmede werving- en blesurefolders. Inmiddels zijn honderden door de KNAU opgeleide trai-

Een van de vele recreatie-activiteiten

De kunststofbaan op Papendal

ners en assistent-trainers aan het werk. Veel clubs hebben nu bloeiende lopersgroepen. In 1996 begon de KNAU met het project 'Loopsport' dat als thema 'gezond en veilig lopen' meekreeg. In 1998 volgde 'Loopservice Nederland'. Doel van dit project is de lopers die zich niet willen binden aan clubs met hun contributies, regels, vaste trainingstijden en eigen locaties, een vorm van begeleiding te bieden. Zij kunnen zich nu rechtstreeks aanmelden bij de KNAU zonder lid te worden van een club. De voordelen van dit lidmaatschap moeten hen helpen de hardloopsport veilig en gezond te beoefenen door middel van service en ondersteuning. Hoewel het aantal ongebonden lopers nog steeds meer dan twee miljoen bedraagt, is 'Loopservice Nederland' een succes. De steun van Delta Lloyd, NUON, AA-Drink en Polar is daarbij onontbeerlijk.

Honderd kunststofbanen in kwart eeuw

In 1970 deed de kunststofbaan zijn intrede in Nederland. Al eerder waren kunststofbanen en rubber-asfaltbanen in ontwikkeling in de Verenigde Staten. De grote doorbraak kwam in Mexico City bij de Olympische Spelen van 1968. Het was een radicale omwenteling die de wereld stormenderhand veroverde. Ruim twee jaar later kwam op het Nationale Sportcentrum Papendal de eerste vaderlandse kunststofbaan gereed. Een trainingsbaan, weliswaar, maar geleidelijk aan kwam daar een reeks wedstrijden tot stand die tientallen

nationale records opleverde. In 1974 werden op Papendal de eerste Nederlandse kampioenschappen op kunststof gehouden. Een jaar eerder waren deze op de sintels van de Haagse Zuidlarenstraat nog door een zondvloed geteisterd. Papendal was een snelle baan. Dat werd in 1975 en 1976 nog eens bevestigd met de al genoemde vijf wereldrecords van Jos Hermens. De Papendal Games kregen een zekere vermaardheid. Dat kwam ook, omdat de organisatie startgelden betaalde. Dat was in die tijd nog een doodzonde.

Na Papendal kreeg Drachten de beschikking over een 'all weather track', voorzien van een toplaag van Rubkor, samengesteld uit asfalt en rubber. Door de uitstekende tijden leék het een alternatief. De baan bleek echter wél water-, maar niet hittebestendig te zijn. Het ongeluk wilde dat de nationale kampioenschappen van 1971 op deze baan samenvielen met een hittegolf. De zwarte toplaag werd door de zon week en zacht. De brandweerlieden konden met spuiten daaraan niets veranderen. De atleten hadden moeite het plakkerige en klevende spul van hun spikes te verwijderen. Een jaar later liep bij een landenwedstrijd de temperatuur opnieuw tot hoge waarden op. Daarmee was het lot van Rubkor bezegeld. Het alternatief vond men in de kunststofbanen die daarna in zwang kwamen.

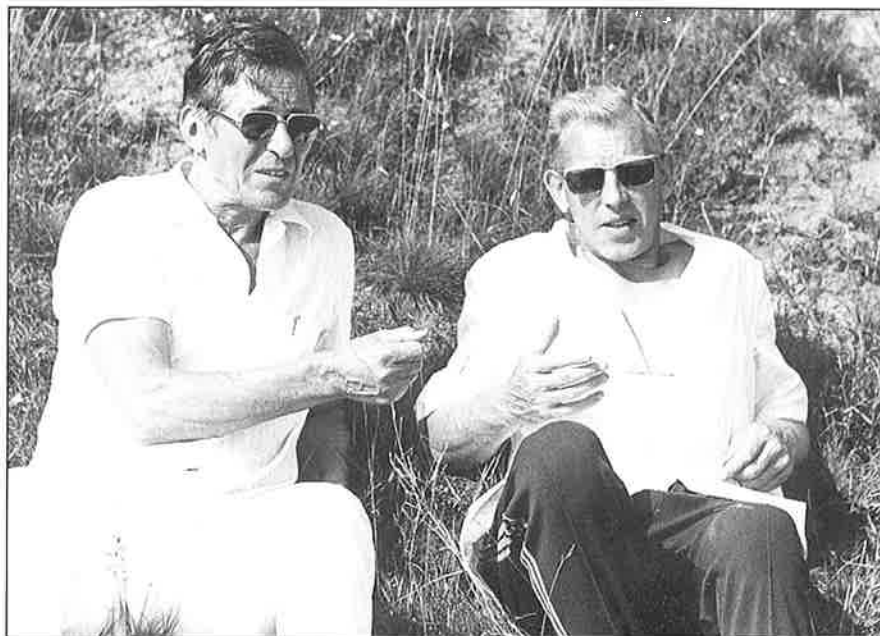
Voor meer kunststofbanen was de KNAU aangewezen op totogelden die in die tijd niet ruim voor handen

waren. Enige honderdduizenden guldens werden toegezegd. De toezegging was echter gekoppeld aan de wens van 'Den Haag', dit geld aan te wenden voor één grote accommodatie van internationaal niveau. Dat was in strijd met de wens van de KNAU om het geld te besteden aan het renoveren en en het met kunststof uitrusten van een aantal banen, op basis van een spreidingsplan.

Toen na eindeloos onderhandelen de gemeente Uden bereid bleek veel geld te steken in 'de nationale accommodatie', begon Harry van Doorn, de minister van CRM (cultuur, recreatie en maatschappelijk werk), te aarzelen. Hij kwam na een bezoek aan Uden tot de conclusie dat het spreidingsplan van de KNAU toch de voorkeur verdiende. Inmiddels waren de atleten met een petitie naar het Binnenhof getogen, stelden kamerleden vragen aan de minister over het ontstane tumult en had de Unieraad het volgende telegram aan de minister en de Tweede Kamer gezonden:

'KNAU op 7 december in Utrecht in vergadering bijeen uit grote bezorgheid door ontbreken kunststofbanen stop Nederlandse atletiek in geïsoleerde en uitzichtloze situatie gemanoeuveerd stop ontwikkeling wordt in hoge mate belemmerd stop vergadering betreurt onjuiste informatie in ministerieël antwoord aan kamerleden stop hierdoor is grote onrust gezaaid stop vergadering doet dringend beroep op minister om persoonlijke oplossing probleem!'

Pas daarna kwam een eind aan wat langzamerhand een lijdensweg was geworden. Het resultaat was dat de aanvankelijk beschikbare vier ton uitgroeide tot 2.118.000 gulden. Daarmee konden, met de hulp van lokale overheden, accommodaties in Haarlem, Sittard, Nijmegen en Groningen van een kunststofoplaag worden voorzien. Het was inmiddels wel 1977. In Den Haag had Sparta de toewijzing van totogelden niet afgewacht door de baan aan de Zuidlarenstraat al eerder met kunststof te laten bekleden. Bij het 90-jarig bestaan van de KNAU in 1991 kwam de 75ste kunststofbaan gereed. NOP uit Emmeloord was daar wat blij mee. Vijf jaar later werd het Langepad in Rotterdam opgeleverd als honderdste kunststofbaan. Vaste bewoner PAC kon na tientallen jaren strijd met de gemeente eindelijk de vlag uitsteken. Bij de eeuwwisseling is dit aantal uitgegroeid tot ver over de honderd. Vrijwel alle gemeenten met meer dan 50.000 inwoners beschikken nu over een kunststofbaan. Niet mag worden vergeten dat het in vele gevallen is gegaan om een investe-

De masseurs Evert Wijburg (l) en Anne de Jong (r) hebben jarenlang de atleten bijgestaan

ring per baan van enkele miljoenen guldens.

De minder goed bedeelde clubs organiseren nog steeds, zij het officieus, jaarlijks de Nederlandse 'grasbaankampioenschappen'. Niet vanwege de nostalgie, maar uit pure

noodzaak. Men loopt daar nog honderd jaar achter. Al dient gezegd dat het op een grasmat zonder kuilen en gaten, op kort geknipt gras en een rondbaan van 160 meter of meer nog niet zo slecht atletieken behoeft te zijn. Ouderen weten dat uit ervaring!